

RP 210/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändra lagen om studiestöd samt lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning.

Det föreslås att villkoren för studiestöd som beviljas för studier som bedrivs utomlands ändras så att en studerande kan ha rätt till studiestöd även när han eller hon har fasta band till Finland som hänför sig till hans eller hennes levnadsförhållanden. I propositionen föreslås dessutom att studerande som redan avlagt högskoleexamen inte ska ha rätt till studiestöd för en annan högskoleexamen på

motsvarande nivå. Studerande ska inte ha rätt till studiestöd oberoende av om de fått studiestöd för den tidigare högskoleexamen eller inte.

I lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning föreslås ändringar som gäller stödbeloppet när en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som ordnas av vissa behöriga myndigheter i enlighet med trafikavtalsförordningen.

Lagarna avses i huvudsak träda i kraft den 1 augusti 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands	3
Beviljande av studiestöd för att avlägga högskoleexamen	4
Högskoleexamina	5
Grunderna för beviljande av stöd för skolresor	6
2.2 Den internationella utvecklingen	7
Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands och unionslagsstiftningen	7
Begränsningar av stödtiden i olika länder	8
2.3 Bedömning av nuläget	8
Hemkommun som villkor för beviljande av studiestöd för studier utomlands	8
Beviljande av studiestöd för avläggande av högskoleexamen	9
Grunderna för beviljande av stöd för skolresor	9
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAG	10
3.1 Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands.....	10
3.2 Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen	10
3.3 Grunderna för beviljande av stöd för skolresor.....	11
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	13
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	13
Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands	13
Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen.....	13
Grunderna för beviljande av stöd för skolresor	14
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	14
4.3 Samhälleliga konsekvenser	15
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	15
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	15
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	16
DETALJMOTIVERING	18
1 LAGFÖRSLAG	18
1.1 Lagen om studiestöd	18
1.2 Lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning	20
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER.....	22
3 IKRAFTTRÄDANDE	22
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	22
LAGFÖRSLAG.....	26
1. Lag om ändring av lagen om studiestöd.....	26
2. Lag om ändring av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning	28
BILAGA	30
PARALLELLTEXT	30
1. Lag om ändring av lagen om studiestöd.....	30
2. Lag om ändring av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning	32

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

I grunderna för studiestöd som beviljas till utlandet borde den ökade rörligheten och EU-domstolens avgöranden, enligt vilka endast boendekravet står i strid med EU-lagstiftningen, beaktas. Ändringar i gällande bestämmelser för beviljande av studiestöd till utlandet föreslås så att grunderna inte längre har en lika stark anknytning till personens hemvist, utan stöd också kan beviljas om personen med hänsyn till levnadsförhållandena kan anses ha en fast anknytning till Finland.

I enlighet med statsrådets rambeslut den 3 april 2014 som en del av anpassningsåtgärderna för statens ekonomi beslöts att avläggande av en andra, högre examen på samma nivå inte understöds från och med 1 augusti 2015. I den föreslagna modellen betraktas yrkeshögskolornas yrkeshögskoleexamina och högskolornas lägre högskoleexamina som likvärdiga med högre yrkeshögskoleexamina och universitetens högre högskoleexamina vid beviljande av studiestöd. I propositionen föreslås att studiestöd inte beviljas för avläggande av en lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen till personer som redan avlagt en lägre högskoleexamen, en yrkeshögskoleexamen eller en högre högskoleexamen. Inte heller för avläggande av en högre högskoleexamen eller en högre yrkeshögskoleexamen beviljas studiestöd till en studerande som har avlagt en högre högskoleexamen eller en högre yrkeshögskoleexamen. Studiestöd beviljas inte för avläggande av en andra examen på samma nivå oavsett om studeranden beviljats studiestöd för sin första examen eller inte.

Från och med från år 2015, i anslutning till de kollektivtrafiktjänster som EU-lagstiftningens s.k. tjänsteavtalsförordning föreskriver, tar behöriga myndigheter i bruk ett gemensamt biljett- och betalsystem för kollektivtrafiken, vilket måste beaktas i grunderna för beviljande av stöd för skolresor. För att främja bruket av kollektivtrafik föreslås att kostnaderna för skolresor bestäms enligt de grunder som anges i undervisnings- och kulturministeriets förordning när stude-

randen utnyttjar kollektivtrafik som lyder under behörig myndighets behörighetsområde. Då betalas stöd för skolresor via myndigheternas gemensamma biljett- och betalsystem direkt till den som tillhandahåller trafiken.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands

Enligt 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd beviljas studiestöd en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna och om vistelsen utomlands kan anses tillfällig. Studier som bedrivs utomlands ska dessutom enligt det 4 § 4 mom. i lagen om studiestöd som träder i kraft den 1 augusti 2014 (lag om ändring av lagen om studiestöd 1243/2013) motsvara sådana studier som berättigar till studiestöd i Finland eller ingå i sådana studier i Finland som berättigar till studiestöd.

Enligt 2 § i lagen om hemkommun är en persons hemkommun med de undantag som föreskrivs i den lagen den kommun där han eller hon bor. Har en person i sin användning flera bostäder eller ingen bostad alls, är hans eller hennes hemkommun den kommun som han eller hon på grund av sina familjeförhållanden, sin utkomst eller andra motsvarande omständigheter själv anser som sin hemkommun och till vilken han eller hon med hänsyn till de ovan nämnda omständigheterna har fast anknytning. Har en persons egen uppfattning om vilken kommun som är hans eller hennes hemkommun inte kunnat utredas, är hans eller hennes hemkommun den kommun till vilken han eller hon ska anses ha den fastare anknytningen med hänsyn till sitt boende, sina familjeförhållanden, sin utkomst och andra motsvarande omständigheter. I 5 § i lagen om hemkommun föreskrivs om hemkommun vid utflyttning ur landet.

Enligt 1 mom. har en person som har bosatt sig utomlands för en längre tid än ett år inte hemkommun i Finland. Han eller hon kan dock ha hemkommun i Finland, om han eller hon med hänsyn till sina levnadsförhållanden har fastare anknytning till Finland än till det land han eller hon bor i. Om en finsk medborgare som har bosatt sig utomlands är anställd hos finska staten vid en diplomatisk eller någon annan jämförbar beskickning eller vid ett konsulat som förestås av en utsänd konsul eller är i utvecklingssamarbetsuppgifter eller missionsarbete har han eller hon samt hans eller hennes familjemedlemmar dock fortfarande hemkommun i Finland.

Enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd tillämpas vad som i lagen om studiestöd bestäms om finska medborgare också på den som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt lagen om studiestöd (medborgare i EU, EES eller Schweiz som är anställd i en annan medlemsstat eller dennes familjemedlem), eller som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland (permanent uppehållsrätt för EU-medborgare).

När en finsk medborgare eller en person som enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd kan jämföras med en sådan ansöker om studiestöd för studier utomlands undersöker Folkpensionsanstalten i allmänhet med hjälp av uppgifterna om hemkommun i befolkningsdatasystemet om personen i fråga har haft hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregått inledandet av studierna. Uppgiften om hemkommun i befolkningsdatasystemet baserar sig ofta på personens egen anmälan. Förutom att villkoret om hemkommun ska vara uppfyllt förutsätts för att studiestöd ska beviljas för studier som bedrivs utomlands att utlandsvistelsen kan anses tillfällig. I praktiken har Folkpensionsanstalten ansett att en utlandsvistelse inte kan anses tillfällig om personen har bott över tre år utomlands, fast han eller hon har haft hemkommun i Finland. En person har således rätt till studiestöd tre år från den flyttningstidpunkt som antecknats i befolkningsdatasystemet, när flyttningsanmälan har

gjorts till registermyndigheten inom den tid som föreskrivs i 7 § i lagen om hemkommun. Om anmälan har gjorts efter den föreskrivna tiden, så att den faktiska flyttningstidpunkten inte är antecknad i registret, bestäms rätten till studiestöd utifrån den faktiska utredda tidpunkten för utflyttningen ur landet. En person har rätt till studiestöd tre år efter utflyttningen. Vistelsen utomlands kan då anses tillfällig. En finsk medborgares rätt att få studiestöd bedöms på nytt i varje enskilt fall, om personen i fråga avlägger examen eller avbryter studierna och därefter har bott utomlands av andra orsaker. En person har inte rätt till studiestöd om han eller hon har varit bosatt över tre år utomlands efter flyttningen från Finland innan nya studier inleds. Ett tillfälligt avbrott på högst ett år i studierna hindrar dock inte att studiestöd beviljas. Villkoren för beviljande av studiestöd för studier som bedrivs utomlands har således i praktiken baserat sig på hur länge personen i fråga har bott i Finland och hur länge han eller hon har bott utomlands. Undantag har i praktiken utgjorts av situationer där en finsk medborgare som har bosatt sig utomlands är anställd hos finska staten vid en diplomatisk eller någon annan jämförbar beskickning eller vid ett konsulat som förestås av en utsänd konsul eller är i utvecklingssamarbetsuppgifter eller missionsarbete, och han eller hon samt hans eller hennes familjemedlemmar dock fortfarande har hemkommun i Finland.

Beviljande av studiestöd för att avlägga högskoleexamen

Enligt 4 § 2 mom. i lagen om studiestöd beviljas studiestöd för högskolestudier studerande som avlägger lägre eller högre högskoleexamen eller vetenskaplig, konstnärlig eller yrkesinriktad påbyggnadsexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen eller i 17 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen avsedd utbildning för invandrare, fullgör ett särskilt yrkesutbildande fortbildningsprogram, eller fullgör någon annan studiehelhet som ger yrkesbehörighet eller tjänstbehörighet, om den studerande har avlagt högskoleexamen.

Enligt 7 § i lagen om studiestöd kan studiestöd för högskolestudier från och med den 1 augusti 2014 fås för högst 64 stödmånader. Den tid som berättigar till stöd för avläggande av en högskoleexamen bestäms från och med 1.8.2014 enligt den omfattning som föreskrivs för examen i fråga så att den tid som berättigar till stöd är högst nio stödmånader per läsår som ingår i examens omfattning, förlängd med fem stödmånader för sådana studeranden som inleder sina första högskolestudier 1.8.2014 eller därefter. För ett sådant halvt läsår som följer på de fulla läsåren är den tid som berättigar till stöd dock fem stödmånader. Om en studerande antagits för att avlägga både en lägre och en högre högskoleexamen, beviljas studiestödet separat för avläggandet av den lägre och den högre högskoleexamen. Den tid som berättigar till stöd är dock högst den sammanlagda stödtiden som bestäms enligt den sammanräknade omfattningen av dessa examina. Den tid som berättigar till stöd för t.ex. en examen omfattande 300 studiepoäng är 50 stödmånader. Om studeranden inlett högskolestudier före 1.8.2014 för att avlägga sin första högskoleexamen, är stödtiden högst nio månader per sådant läsår som innefattas i examens omfattning, utökad med tio stödmånader, dvs. 55 stödmånader för studier som omfattar 300 studiepoäng.

Även om studeranden skulle ha beviljats rätt att avlägga flera examina, kan stöd beviljas bara för en examen åt gången. Att avlägga flera examina samtidigt innebär dock att stödtiden minskar för en examen. Om studeranden byter studieinriktning innan examen avlagts, dras de tidigare utnyttjade stödmånaderna av från stödtiden för den nya examen.

Efter avlagd examen kan studeranden använda återstående stödmånader till andra, enligt lagen om studiestöd stödberättigade, högskolestudier. Den som t.ex. använt 50 stödmånader för att avlägga en examen omfattande 300 studiepoäng, kan då (64—50 mån.) använda högst 14 stödmånader för andra högskolestudier. Dessutom kan vuxenstuderanden beviljas vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (1276/2000) för avläggande av högskoleexamen. En arbetslös arbetssökande som fyllt

25 år och som studerar på eget initiativ har rätt till sådana förmåner som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002).

Högskoleamina

Enligt 7 § i universitetslagen (558/2009) kan vid universiteten avläggas lägre och högre högskoleamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Universiteten kan också ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning. Högre högskoleexamen avläggs efter lägre högskoleexamen eller motsvarande utbildning. En utbildning som leder till högre högskoleexamen kan också inom de områden om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet ordnas så att lägre högskoleexamen inte ingår i utbildningen, om det är ändamålsenligt med avseende på de yrkesmässiga kraven inom utbildningsområdet. En vetenskaplig, konstnärlig och yrkesinriktad påbyggnadsexamen avläggs efter en högre högskoleexamen eller en annan utbildning på motsvarande nivå.

Bestämmelser om antagning av studeranden finns i universitetslagens 36 §. Enligt paragrafens 1 mom. antas de studerande av universitetet. En studerande antas för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen, någondera av dessa examina eller påbyggnadsexamen. Enligt paragrafens 4 mom. får en del av de studieplatser som ansökan gäller reserveras för personer som inte tidigare har avlagt högskoleexamen inom utbildningssystemet i Finland eller mottagit en studieplats i en utbildning som leder till högskoleexamen. Universitetet ska därvid trygga ändamålsenliga ansökningsmöjligheter också för dem som avlagt högskoleexamen och tagit emot en studieplats. Universitetet ska se till att möjligheterna för dessa olika grupper av sökande att få en studieplats inte blir oskäligt olika med tanke på jämställdheten mellan sökandena. Vid bedömning av skäligheten beaktas hur stor andel de sökande i olika persongrupper utgör av alla sökande, möjligheten att övergå till studier via andra vägar än den gemensamma ansökan och andra omständigheter som kan jämföras med dessa.

Bestämmelser om behörighet för studier som leder till högskoleexamen finns i universitetslagens 37 §. Enligt paragrafens 3 mom. kan den som har avlagt lämplig lägre högskoleexamen, lämplig yrkeshögskoleexamen, eller lämplig utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier antas till studier som endast leder till högre högskoleexamen. Enligt paragrafens 4 mom. kan universitetet förutsätta att den som antas till studier som leder till högre högskoleexamen enligt 3 mom. fullgör högst ett år av kompletterande studier för att inhämta de färdigheter som behövs i utbildningen. Omfattningen av dessa studier är högst 60 studiepoäng. T.ex. inom det teknisk-vetenskapliga eller merkantila området förutsätts vanligtvis 30 studiepoäng kompletterande studier för den som avlagt yrkeshögskoleexamen. Studiestöd beviljas för nämnda studier.

Enligt 18 § 1 mom. i yrkeshögskolelagen (351/2003) kan vid yrkeshögskolorna avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Yrkeshögskoleexamina är högskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina är högre högskoleexamina. Enligt 20 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen kan till studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen antas den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen eller någon annan lämplig högskoleexamen och som efter avlagd examen har minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga.

Enligt 14 § 1 mom. i lagen om polisyrkeshögskolan (1164/2013) kan vid Polisyrkeshögskolan inom området för inre säkerhet avläggas yrkeshögskoleexamina, som är högskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina, som är högre högskoleexamina.

Enligt 6 § 1 mom. i lagen om försvarshögskolan (1121/2008) kan vid Försvarshögskolan avläggas kandidatexamen i militärvetenskaper, som är lägre högskoleexamen, magisterexamen i militärvetenskaper, som är högre högskoleexamen samt generalstabsofficersexamen och doktorsexamen i militärvetenskaper, vilka är påbyggnadsexamina. Närmare bestämmelser om högskoleexamina finns i 1 § i statsrådets förordning om högskoleexamina (464/1998).

Grunderna för beviljande av stöd för skolresor

Berättigade till stöd för skolresor är studerande som är bosatta i Finland och som bedriver heltidsstudier i Finland inom gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (629/1998), inom utbildning enligt 3 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998), inom sådan självutbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) som förbereder för en yrkesinriktad grundexamen som avläggs genom fristående examen, inom sådan utbildning enligt lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) som leder till yrkesexamen, eller inom sådan utbildning enligt lagen om Brottpåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006) som leder till yrkesexamen.

Det centrala villkoret för erhållande av stöd för skolresor är att skolvägen i ena riktningen är minst 10 kilometer och att skolreskostnaderna per månad överstiger 54 euro. Syftet med kilometer- och kostnadsgränserna är att styra stödet till dem som har både lång skolväg och betydande kostnader. Man har velat beakta de trafikpolitiska förhållandena så att den studerandes färdväg kan vara kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar eller, när villkoren i 4 a § i lagen om stöd för skolresor är uppfyllda, något annat lämpligt eget färdväg. Ett villkor för att stöd ska beviljas för skolresor är dessutom att den studerande per vecka har minst sju sådana resor i ena riktningen som berättigar till stöd för skolresor under en sammanhängande tid av minst 18 dagar. När en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik ersätts resekostnaderna för det anlitate färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad. När en studerande utnyttjar annan transport än kollektivtrafik för sin skolresa utfärdas bestämmelser om grunderna för beräkning av skolreskostnaderna genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar. Den studerande betalar alltid högst 43 euro av de kalkylerade skolreskostnaderna.

I praktiken betalas stödet för skolresor till den som säljer biljetten (Matkahuolto, VR),

utbildningsanordnaren eller den studerande själv. När en studerande anlitar kollektivtrafik tillämpas den lagbestämda gränsen på 10 kilometer och 54 euro. Undervisnings- och kulturministeriets förordning tillämpas åter när stödet betalas till utbildningsanordnaren eller den studerande själv. Från de kalkylerade kostnader som bestäms enligt förordningen avdras då den studerandes betalningsandel på 43 euro per månad. Exempelvis är det stöd som betalas till en studerande som använder egen bil 70 procent av det stöd som bestäms utifrån ovannämnda taxa. Den högre självriskandelen beror på att den skolväg från den studerandes hem till läroanstalten som utgör beräkningsgrund i allmänhet är längre än skolvägen i kollektivtrafiken, som bestäms enligt den sträcka man åkt med färdmedlet.

2.2 Den internationella utvecklingen

Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands och unionslagsstiftningen

Enligt artikel 21.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) ska varje unionsmedborgare ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen. Med stöd av artikel 165.1 i FEUF bär medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation. Enligt artikel 7. 1 och 2 i europeiska parlamentets och rådets förordning 492/2011 om arbetstagares fria rörlighet inom gemenskapens område får en medborgare i en medlemsstat inom en annan medlemsstats territorium inte på grund av sitt medborgarskap försättas i en annan ställning än landets arbetstagare vad beträffar villkor i arbets- och tjänsteförhållanden, och arbetstagaren ska ha rätt till samma sociala och skattemässiga förmåner som landets arbetstagare.

Unionens domstol har i flera domslut bedömt de bosättningsvillkor som ingår i olika medlemsländers studiestödslagstiftning i förhållande till å ena sidan alla unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom unionens territorium och å andra sidan

likabehandling av anställda inom EU. Domstolen har bl.a. i de förenade målen C-523/11 och C-585/11 konstaterat att medlemsstaterna enligt artikel 165.1 i FEUF visserligen är behöriga att bestämma undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation i sina respektive länder, men de måste vid utövandet av denna behörighet iaktta unionsrätten och då särskilt fördragets bestämmelser om rätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (punkt 26 i domen). Enligt domstolens rättspraxis utgör sådan nationell lagstiftning som försätter vissa av landets medborgare i en sämre ställning enbart därför att de utnyttjat sin rätt att röra sig och uppehålla sig i en annan medlemsstat en begränsning av de friheter som tillkommer alla unionsmedborgare enligt artikel 21.1 i FEUF. Unionens domstol har emellertid konstaterat att en medlemsstat kan ha rätt att bevilja bistånd till uppehälle endast för studerande som kan påvisa en tillräcklig grad av integration i samhället i den aktuella medlemsstaten.

Enligt vedertagen rättspraxis får den bevisning som en medlemsstat kräver för att påvisa en faktisk integration inte vara av alltför exkluderande karaktär, så att alltför stor vikt läggs vid en omständighet som inte nödvändigtvis är representativ för den faktiska och verkliga graden av anknytning mellan den som ansöker om en förmån och denna medlemsstat, medan övriga representativa omständigheter inte beaktas alls (bl.a. mål C-75/11, kommissionen mot Österrike och de förenade målen C-523/11 och C-585/11). När det gäller likabehandling av anställda inom unionen har domstolen konstaterat att en lagstiftning som föreskriver att studentens bostätningssort utgör ett villkor för studiemedel för högre utbildning leder till att de som inte bor i den berörda medlemsstaten men är barn till gränsarbetare som arbetar i denna medlemsstat särbehandlas – och därmed indirekt diskrimineras – i förhållande till dem som bor i medlemsstaten (bl.a. mål C-20/12). Enligt domstolen går bosättningsvillkoret utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det legitima målet. Genom villkoret blir det inte möjligt att beakta andra omständigheter som kan visa på den verkliga graden av anknytning mellan den som ansöker om sådant stu-

diemedel och samhället eller arbetsmarknaden i den berörda medlemsstaten, såsom att en av föräldrarna som fortsätter att försörja studenten är en gränsarbetare som har ett varaktigt arbete i denna medlemsstat och redan har arbetat där under lång tid (C-20/12).

Flera europeiska länder har i sin studie-
stödslagstiftning ett villkor som gäller bosättning för att stöd ska beviljas för examensinriktade studier som bedrivs utomlands. I Sverige förutsätts att den som ansöker om stöd under de senaste fem åren har bott två år i Sverige. I Norge förutsätts att man under de senaste fem åren har bott två år utan avbrott i Norge. I Danmark förutsätts att den som ansöker om stöd under de senaste tio åren har bott två år utan avbrott i Danmark. I flera europeiska länder bereds ändringar när det gäller stödet för studier utomlands så att förutom boendevillkoret också beaktas om personen har fasta band till det land som beviljar stödet.

Begränsningar av stödtiden i olika länder

Utom i Finland begränsas också i de andra nordiska länderna den stödtid som får användas för högskolestudier. Beviljande av stöd för avläggande av en annan högskoleexamen på samma nivå begränsas dock inte separat. I alla nordiska länder får stödet användas också för andra studier efter att en högskoleexamen avlagts.

I Norge är stödtiden för en högskoleexamen den normativa tiden för avläggandet av examen plus högst ett år. I Danmark kan man från och med den 1 juli 2014 för en högskoleexamen få stöd för den normativa tiden om studierna har inletts senare än två år efter att studierna som ger högskolbehörighet har avlagts. Om studierna har inletts senast två år efter att studierna som ger högskolbehörighet har avlagts är stödtiden per examen den normativa tiden för avläggandet av examen förlängd med 12 månader. I Finland är stödtiden den målsatta tiden förlängd med 10 stödmånader. I Sverige finns ingen särskild maximal studiestödtid per examen, utan stödet beviljas normalt för 40 veckor per år och den maximala tiden för alla högskolestudier är i regel 240 veckor, vilket motsvarar sex läsår vid heltidsstudier. I Island får man studiestöd för

en tid som beräknas enligt examens omfattning.

2.3 Bedömning av nuläget

Hemkommun som villkor för beviljande av studiestöd för studier utomlands

I 1 § 3 mom. i lagen om hemkommun sägs att om inte annat föreskrivs i någon annan lag, ska lagen om hemkommun iakttas också när en statlig eller kommunal myndighet eller Folkpensionsanstalten fattar beslut som påverkas av en person hemkommun och hans eller hennes bostad där eller en tillfällig bostad. Enligt förarbetena till lagen om hemkommun är det möjligt att avgöra en persons hemkommun självständigt inom olika förvaltningsområden. Lagen om hemkommun ska dock tillämpas (RP 104/1993 rd). Även om lagen om hemkommun medger möjlighet att bestämma en persons hemkommun inte bara på grund av hans eller hennes faktiska boende utan också på grund av fast anknytning med hänsyn till familjeförhållanden, utkomst och andra motsvarande omständigheter (2 § och 5 § i lagen om hemkommun), bestäms en person hemkommun enligt lagen om hemkommun dock i regel på grund av hans eller hennes boende. Dessutom tillämpas lagen om hemkommun i begränsad utsträckning på utlänningar (bl.a. 1 och 4 § i lagen om hemkommun). Även den definition av hemkommun och tillfällig vistelse som iakttagits när studiestödet verkställts har i praktiken baserat sig på i vilket land personen i fråga har bott. Sålunda kan de nuvarande bestämmelserna 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd, vilka gäller beviljande av studiestöd för studier som bedrivs utomlands, i praktiken betraktas som bosättningsbaserade villkor.

Bosättningsvillkoret på två år kan betraktas som tämligen noga avgränsat samt som en praktisk definition av integration i det land som beviljar stödet. Villkoret har gjort det möjligt att stöda studerandes rörlighet och samtidigt har det förhindrat att stödet utnyttjats på ett oändamålsenligt sätt, alltså s.k. studiestödsshopping.

Beviljande av studiestöd för avläggande av högskoleexamen

Stödtiden för examen är knapp, vilket begränsar möjligheterna att avlägga flera examina på samma nivå med hjälp av studiestöd. En studerande kan ha studierätt till flera examina på samma nivå och samtidigt avlägga fler än en examen, men stöd beviljas bara för en examen. Studiestöd för högskolestudier kan beviljas för högst 64 stödmånader, vilket innebär att stödmånader som återstår efter att den första examen avlagts också kan användas för att avlägga en andra examen.

Eftersom stödet beviljas i två steg, kan studeranden särskilt beviljas studiestöd för att avlägga en högre högskoleexamen efter att en lägre högskoleexamen avlagts. Om studeranden vill byta studieinriktning under pågående studier, kan de återstående examensspecifika stödmånaderna användas till att avlägga studier för en annan examen. En begränsning av studiestödet till en examen på en viss nivå fråntar studeranden möjligheten att finansiera en annan examen på samma nivå med studiestöd, men begränsningen hindrar inte studeranden från att ansöka om studierätt inom flera områden på samma nivå.

Grunderna för beviljande av stöd för skolresor

Lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning trädde i kraft i juli 1997. Lagen stiftades därför att de kommunalt ordnade skolskjutsarna hade minskat och allt fler studerande hade fallit utanför skolskjutsförmånen till följd av statens och kommunernas sparbeslut. Kommunernas varierande skolskjutspraxis hade ökat ojämlikheten. Den nya förmånen var motiverad också därför att kostnaderna för de dagliga skolresorna inte beaktas i dimensioneringen av studiestödet.

Stödet för skolresor har utvecklats genom att man avstått från att beakta lön som betalas under tiden för inläring i arbetet, inkluderat bl.a. grundläggande yrkesutbildning som avläggs i form av fristående examen i stödet samt luckrat upp vissa andra begränsningar i anslutning till beviljandet av stöd för skolresor. På grund av prishöjningen på SAD:s re-

gionbiljetter har gränsen för ersättning för resekostnaderna för studerande som använder kollektivtrafik enligt lagen om stöd för skolresor höjts en gång 2004.

I samband med att kollektivtrafiklagen trädde i kraft 2009 upphävdes den av kommunikationsministeriet fastställda seriebiljettaxan och i den nya lagen intogs inget bemyndigande att utfärda en motsvarande seriebiljettaxa. Undervisnings- och kulturministeriet har med stöd av ett bemyndigande i lagen om stöd för skolresor utfärdat en förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor. Förordningen tillämpas vid bestämmande av kostnaderna för skolresor när studeranden använder skoltransport arrangerad av den som arrangerar utbildningen eller studeranden arrangerar skolresorna på eget sätt. Förordningen har setts över varje läsår på grundval av förändringen i busstrafikens totalkostnadsindex.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70, nedan trafikavtalsförordningen, bestäms om de åtgärder och förfaranden som de behöriga myndigheterna ska tillämpa när de för medborgarna tryggar tillräckliga, högklassiga och säkra tjänster inom allmän persontrafik. Offentligt stöd får betalas endast i enlighet med trafikavtalsförordningen. Kollektivtrafiklagen har reviderats på det sätt som trafikavtalsförordningen förutsätter. Den nya kollektivtrafiklagen (869/2009) trädde i kraft den 3 december 2009. Enligt den fattar den behöriga myndigheten beslut om ordnande av kollektivtrafiktjänster i enlighet med trafikavtalsförordningen och ingår avtal med de trafikföretag som utsetts genom konkurrensutsättning. Till trafikföretagen kan betalas offentligt stöd i enlighet med trafikavtalsförordningen. Det strategiska målet för reformen var att skapa förutsättningar för att trygga kollektivtrafiktjänster på basservice-nivå i hela landet samt att öka användningen av kollektivtrafik i de viktigaste stadsregionerna och i trafiken mellan dem.

I anslutning till kollektivtrafiktjänster enligt trafikavtalsförordningen tar de behöriga myndigheterna från år 2015 stegvis i bruk en gemensam biljett- och avgiftssystemtjänst

inom kollektivtrafiken. Avtal som berör övergångstiden är fortfarande i kraft under 2019. De behöriga myndigheternas gemensamma biljett- och avgiftssystem, TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy, är kollektivtrafikmyndigheternas gemensamma IT-service- och upphandlingsbolag som omfattar över 20 stadsregioner och vars syfte är att skaffa, utveckla och upprätthålla ett gemensamt biljett- och avgiftssystem för de behöriga myndigheterna inom kollektivtrafiken. Syftet med avgiftssystemet är att göra det möjligt att använda ett resekort inom olika kollektivtrafikformer i hela landet. Reformen kommer att förändra verksamhetsmiljön för stödet för skolresor så att i stället för Matkahuolto nuvarande riksomfattande skolresebiljett kan till studerande som har rätt till stöd för skolresor säljas en biljettprodukt som grundar sig på resezoner inom stads- eller regiontrafiken. Enligt en preliminär bedömning kommer priserna på de nya zonbaserade biljetterna på grund av konkurrensutsättning och kommunens finansieringsandel att på vara förmånligare än den nuvarande skolresebiljetten på korta sträckor så att den månadsgräns på 54 euro som utgör villkor för att erhålla stöd för skolresor inte nödvändigtvis överskrider fast kolvägen är längre än 10 kilometer.

3 Målsättning och de viktigaste förslag

3.1 Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands

Genom möjligheten att få studiestöd för studier som bedrivs utomlands vill man främja studerandes internationella rörlighet. Med tanke på en ändamålsenlig inriktning av studiestödet och studiestödsutgifterna vore det motiverat att studiestöd enligt den finländska lagen om studiestöd beviljas sådana personer som är tillräckligt integrerade i det finländska samhället. Om man åter vill begränsa studerandes rörlighet, kunde villkoren för studiestöd som beviljas utomlands skärpas jämfört med nuläget eller så kunde man helt slopa stödet för studier utomlands. Skärpta villkor för studiestöd som beviljas utomlands skulle försämra de studerandes ekonomiska förut-

sättningar att studera utomlands och samtidigt minska antalet som studerar utomlands och studiestödsutgifterna för detta. I grunderna för beviljande av studiestöd utomlands bör man beakta den ökade rörligheten och EU-domstolens avgöranden, enligt vilka det står i strid med EU-lagstiftningen att tillämpa enbart ett bosättningsvillkor. Enligt domstolsavgörandena bör man utöver bosättningsvillkoret beakta även andra faktorer som visar att en person är integrerad eller ersätta bosättningsvillkoret med något annat kriterium som inte står i strid med EU-rättens princip om fri rörlighet.

I ljuset av Europeiska unionens domstols avgöranden kan det nuvarande 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd och dess tillämpningspraxis betraktas som alltför ovillkorligt och det tar inte tillräcklig hänsyn till andra sådana omständigheter som kan beskriva den faktiska anknytningen mellan den som ansöker om studiestöd och det finländska samhället. Det föreslås att de nuvarande bestämmelserna om beviljande av studiestöd för studier utomlands ändras så att de inte längre är lika starkt grundade på personens boningsort utan stöd ska också kunna beviljas om en person annars på grund av sina levnadsförhållanden kan anses ha fasta band till Finland.

3.2 Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen

Målet med propositionen är att begränsa beviljandet av studiestöd för att avlägga flera examina på samma nivå och reducera studiestödsutgifterna. Genom att begränsa beviljandet av studiestöd understöds samtidigt flera utbildningspolitiska mål, vilka är att utexaminerade högskolestudenter snabbare placerar sig på arbetsmarknaden och studieplatserna fördelas på ett bättre sätt. Genom reformen för urvalsförfarandet ges särskilt de som saknar högskoleplats bättre möjligheter att få en studieplats som leder till examen.

Rätt till stöd kan begränsas till högst en lägre och en högre högskoleexamen vid antingen yrkeshögskola eller universitet eller till högst en lägre och en högre högskoleexamen vid både yrkeshögskola och universitet. Skillnaden mellan alternativen är i praktiken att det senare alternativet beaktar byte av

studieinriktning mellan högskolesektorer och examina. Det första alternativet kringsskär studerandens rätt att få studiestöd för att avlägga flera högskoleexamina mer än det andra alternativet.

Det första alternativet innebär att när studiestöd beviljas, jämföras yrkeshögskolornas yrkeshögskoleexamina med universitetens lägre högskoleexamina samt högre yrkeshögskoleexamina med högre högskoleexamina. En studerande som avlagt yrkeshögskoleexamen kan inte få studiestöd för att avlägga en andra yrkeshögskoleexamen vid yrkeshögskola eller en lägre högskoleexamen vid universitet. En studerande som avlagt högre yrkeshögskoleexamen kan inte längre få studiestöd för att avlägga en andra, högre yrkeshögskoleexamen vid yrkeshögskola eller högre högskoleexamen vid universitet. Vidare kan en studerande som bara avlagt högre högskoleexamen eller både lägre och högre högskoleexamen vid universitet inte längre få studiestöd för att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen, en andra lägre eller högre högskoleexamen eller en andra lägre och högre högskoleexamen vid universitet. Den som avlagt yrkeshögskoleexamen eller bara lägre högskoleexamen vid universitet kan få stöd för att avlägga högre högskoleexamen antingen vid yrkeshögskola eller universitet. En studerande som avlagt lägre och högre högskoleexamen kan däremot inte över huvud taget beviljas studiestöd för att avlägga en andra högskoleexamen. Stöd kan däremot beviljas för påbyggnadsexamen, kompletterande utbildning, särskilda studier eller studier som syftar till yrkesbehörighet eller tjänstbehörighet.

Enligt det andra alternativet betraktas inte examina som avläggs vid yrkeshögskola och universitet som likvärdiga vid beviljande av studiestöd. Till exempel om en studerande, som avlagt yrkeshögskoleexamen, inte redan skulle anses ha en examen på samma nivå när studeranden inleder studier som syftar till både lägre och högre högskoleexamen, kan studeranden få de återstående stödmånader av den totala stödtiden som beviljas för högskolestudier, för sin nya examen. Enligt det första alternativet beviljas stödmånader i motsvarande fall bara för avläggande av högre högskoleexamen. Den examensspecifika

stödtiden som bestäms efter avlagd examen är dock densamma för alla. De stödmånader som använts för den första examen dras av från den maximala stödtiden på 64 månader. Ju färre stödmånader som använts för den första examen, desto fler stödmånader kan därmed utnyttjas för andra studier.

Att begränsa studiestödet till en examen på samma nivå är med hänsyn till studerandenas jämställdhet, studiestödsystemets klarhet och tydligheten när studiestödet ska verkställas mest ändamålsenligt att genomföra så att studiestöd inte beviljas för en andra examen oavsett om studeranden beviljats studiestöd för att avlägga sin första examen eller inte. Detta innebär till exempel att en studerande som avlagt en högskoleexamen utomlands inte kan få studiestöd för en annan högskoleexamen på samma nivå, även om studeranden inte tidigare fått studiestöd för sin första examen. Alternativt kunde en studerande som avlagt högskoleexamen ha rätt till studiestöd för avläggande av en annan högskoleexamen på samma nivå om han eller hon inte tidigare alls fått något studiestöd. Då skulle avgränsningen gälla också alla dem som använt endast studiestöd till ett mindre belopp. Detta kunde upplevas som orättvist. Det finns många orsaker att inte utnyttja studiestöd; till exempel inkomster eller andra stödsystem. Därför blir det tydligare om rätten till studiestöd begränsas endast på basis av en tidigare avlagd examen.

I propositionen föreslås att studerande, som redan avlagt lägre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre högskoleexamen, inte har rätt till studiestöd för avläggande av lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen. Rätt till studiestöd är inte heller för avläggande av högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen för studeranden som avlagt högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen. Rätt till studiestöd är inte för avläggande av en andra examen på samma nivå oavsett om studeranden fått studiestöd för sin första högskoleexamen.

3.3 Grunderna för beviljande av stöd för skolresor

Syftet med förslaget är att på ett kostnadsneutralt sätt och utan att förändra det nuvarande finansieringsförhållandet mellan stat och kommun samordna grunderna för beviljande av skolresestöd och det gemensamma biljettsystemet för de behöriga myndigheterna som tas i bruk 2015.

Nuvarande praxis, där stöd för skolresor inom kollektivtrafiken skulle betalas via den som säljer den nya biljetten för de behöriga myndigheternas kollektivtrafik på grundval av den nuvarande kostnadsgränsen och kilometergränsen, skulle minska statens utgifter för stödet för skolresor och öka kommunernas kostnader. Detta skulle bero på att de månatliga kostnaderna för skolresor för allt fler studeranden inte skulle nå upp till 54 euro på grund av det kommunala stödet som betalas för att sänka studerandenas resekostnader. Utgifterna för stödet för skolresor skulle dessutom minska på grund av konkurrensutsättningen. Dessutom skulle utgifterna minska av att i vissa stadsregioner skulle priset på biljetter som köps för en månad på korta sträckor stanna under 54 euro, som är villkoret för stöd för skolresor. Detta alternativ skulle inte förutsätta några ändringar i lagen om stöd för skolresor.

Om målet är att stöda den studerandes skolresekostnader och dessutom ordnandet av kollektivtrafik, vore det mest ändamålsenligt med en modell, där stödet för skolresor skulle betalas till de behöriga myndigheterna via en upprätthållaren av gemensamt biljett- och avgiftssystem (TVV Oy) på grundval av en kalkylmässig taxa som baserar sig på undervisnings- och kulturministeriets förordning. Staten skulle fortfarande i huvudsak svara för stödet för skolresor inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning och finansieringen skulle kanaliseras till de behöriga myndigheter som ordnar trafiken och vidare via dem till trafikföretagen. Då skulle stödet för skolresor bestämmas enligt jämlika principer inom största delen av den kollektivtrafik som omfattas av de behöriga myndigheternas behörighet. Detta alternativ kunde genomföras kostnadsneutralt med avseende på finansieringsförhållandet mellan stat och kommun så att man utanför HRT:s område (Samkommunen Helsingforsregionens trafik) skulle börja tillämpa undervisnings- och kul-

turministeriets förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor när stödet för skolresor betalas. Uppskattningsvis 2 100 nya stödberättigade studeranden omfattas av andra stadsregioners kollektivtrafik, vilket medför merkostnader. Totalkostnaderna ökar ändå inte om tarifferna för de nya zonbiljetterna är förmånligare än för närvarande. HRT är inte med i de behöriga myndigheternas gemensamma biljett- och avgiftssystem. Om kostnaderna för skolresor inom kollektivtrafik som ordnas av alla behöriga myndigheter (inklusive HRT) ersattes genom att tillämpa undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för kostnader för skolresor, och ändringen borde vara kostnadsneutral, borde grunderna för subventionerade skolresor skärpas, vilket skulle minska studerandens stöd för skolresor.

För närvarande kan en studerande som har sin skolväg inom HRT:s område köpa den regionbiljettprodukt som kommunerna inom HRT:s område subventioner med studentrabatt. Om undervisnings- och kulturministeriets förordning även tillämpades inom HRT:s område utan grunderna för beviljande av stödet skärptes, skulle utgifterna för understödda skolresor öka med uppskattningsvis 10,5—13 miljoner euro per år. Samtidigt skulle utgifterna för kommunerna inom HRT:s område minska i motsvarande mån. Uppskattningen baserar sig på att av de studerande inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning som färdas inom HRT:s område skulle uppskattningsvis 15 000 börja omfattas av stödet för skolresor på grund av skolvägens längd och ersättningen per studerande skulle vara i medeltal 700—1 000 euro per år. Den andel som skulle börja omfattas av stödet för skolresor skulle då vara 33 % av alla studerande inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning i läroanstaltsform.

För att främja användningen av kollektivtrafik föreslås att när en studerande anlitar kollektivtrafik som omfattas av en behörig myndighets behörighet (TVV Oy), ska skolresekostnaderna ersättas i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor. Då betalas stödet via

dessa myndigheters gemensamma biljett- och avgiftssystem.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands

Enligt Folkpensionsanstaltens utredning avsågs läsåret 2012—2013 66 ansökningar om stöd till utlandet på den grunden att sökanden inte uppfyller bosättningsvillkoret i lagen om studiestöd. På grund av antalet kan man uppskatta att om fasta band blir en grund för beviljande av stöd kunde antalet studerande som erhåller stöd öka med högst några tiotal per år, så behovet av tilläggsanlag till följd av ändringen skulle bli mycket litet och kunna realiseras inom ramen för det anslag som dimensionerats för studiepenning och bostadstillägg under moment 29.70.55.

Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen

Att begränsa beviljandet av studiestöd till personer som redan avlagt en högskoleexamen och avlägger en andra högskoleexamen på samma nivå reducerar studiestödsutgifterna och antalet stödberättigade på sikt. Den nya begränsningen innebär besparingar från och med 2016 på så sätt att den totala besparingen uppgår till 10,5 miljoner euro år 2019. Antalet stödberättigade minskar med uppskattningsvis 3 200 studeranden. År 2016 beräknas det finnas 900 studeranden som inte beviljas stöd för att avlägga en andra examen på samma nivå som deras tidigare avlagda examen. Detta minskar behovet för anslag (enligt moment 29.70.55) med uppskattningsvis 1 700 000 euro. År 2017 minskar behovet av anslag med uppskattningsvis 5 600 000 euro. Då beräknas 1 700 studeranden falla utanför stödsystemet på grund av begränsningen. Från och med 2018 minskar antalet stödberättigade med 3 100 personer och utgifterna med motsvarande 10,3 miljoner euro.

Begränsningen berör särskilt personer som avlagt yrkeshögskoleexamen och efter detta

har för avsikt att avlägga en annan yrkeshögskoleexamen eller en högskoleexamen vid universitet. Ändringen begränsar också rätten till studiestöd för personer som avlagt en lägre högskoleexamen eller både en lägre och högre högskoleexamen och som har för avsikt att avlägga ytterligare en universitetsexamen på samma nivå. Enligt registeruppgifter har ca 1 000 personer som inleder studier vid universitet varje år redan avlagt en universitetsexamen. Av dessa har ca 70 procent avlagt en högre högskoleexamen. Dessutom har ca 2 400 redan avlagt en yrkeshögskoleexamen. Den största delen av dessa har dock sökt sig till universitet i avsikt att avlägga högre högskoleexamen (ca 1 600 personer). Av de nya studerandena vid yrkeshögskolor har ca 1 700 redan avlagt en yrkeshögskoleexamen och 450 en högskoleexamen vid universitet. Av de personer som bara avlagt en lägre högskoleexamen inleder färre än 200 personer studier vid yrkeshögskolor varje år.

Antalet personer som årligen inleder högskolestudier och tidigare avlagt en examen som eventuellt kan bedömas ligga på samma nivå uppgår till 4 000, av vilka 63 procent har avlagt yrkeshögskoleexamen och 37 procent universitetsexamen. Av dessa beräknas hälften regelbundet dra nytta av studiestöd. Bara en del av studerandena drar numera nytta av de resterande stödmånaderna för att avlägga en andra examen efter att de avlagt sin första examen. På basis av registeruppgifter från Folkpensionsanstalten verkar studiestöd bara användas för vissa studier i den andra examen och parallellt med förvärvsarbete. Studiestöd utnyttjas i mindre utsträckning för en eventuell andra examen, men också i slutfasen av den första examen jämfört med i inledningen.

En studerande som redan har avlagt en lägre högskoleexamen eller en yrkeshögskoleexamen eller en högre högskoleexamen vid yrkeshögskola eller universitet har inte tillgång till studiestöd för en lägre högskoleexamen eller en yrkeshögskoleexamen. Inte heller en studerande som avlagt högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen har tillgång till studiestöd för att avlägga fler motsvarande examina. Samhälleligt stöd för att avlägga ytterligare en examen på samma nivå saknas dock inte helt, eftersom

en vuxenstuderande kan få förtjänstbundet vuxenutbildningsstöd och en arbetslös arbetssökande kan bedriva högskolestudier med hjälp av utkomststöd för arbetslösa.

Studiestöd för att avlägga högskoleexamen kommer också i fortsättningen att beviljas i två steg, först för avläggande av en lägre examen, därefter skilt för avläggande av en högre högskoleexamen. För högskolestudier kan studiestöd också i fortsättningen beviljas för högst 64 månader. Studerandena antas vanligtvis till universitetet för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen. Efter avlagd lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen kan studeranden via särskilt urval ansöka om att bli antagen för att avlägga högre högskoleexamen, varvid stödmånader också kan användas för avläggande av högre högskoleexamen vid universitet eller yrkeshögskola. Stöd kan vidare beviljas efter avlagd högskoleexamen i syfte att avlägga påbyggnadsexamen, fullgöra ett yrkesutbildande fortbildningsprogram eller någon annan studiehelhet som ger tjänstebehörighet. Systemet sporrar fortsättningsvis till effektiva studier, eftersom ju färre stödmånader studeranden använt till sin första examen, desto fler stödmånader kan användas till andra högskolestudier.

Grunderna för beviljande av stöd för skolresor

Varje år erhåller ungefär 68 000 studerande stöd för skolresor. Om stöd för skolresor beviljas på grundval av undervisnings- och kulturministeriets taxa skulle antalet studerande som får stöd för skolresor öka med ungefär 2 100. Samtidigt skulle dock det genomsnittliga beloppet av stödet för skolresor minska något. Detta beror på att priserna på de nya zonbiljetterna skulle vara något förmånligare än Matkahuoltos riksomfattande skolresebiljett. Av utgifterna för stödet för skolresor betalas 34,8 miljoner euro till Matkahuolto 2013. Matkahuoltos andel av utgifterna för stödet för skolresor är ungefär 2/3. När man övergår till modellen med kollektivtrafik som ordnas av behöriga myndigheter, där stödet för skolresor ersätts med stöd av undervisnings- och kulturministeriets förordning av beräkningsgrunderna för vissa kostnader för

skolresor, skulle alltså största delen av det anslag som för närvarande betalas till Matkahuolto i fortsättningen styras till de behöriga myndigheterna via den som upprätthåller av biljettsystemet (TVV Oy). Eftersom ändringen ska genomföras kostnadsneutralt ställs den kollektivtrafik som ordnats inom HRT:s område (det område som bildas av kommunerna Esbo, Helsingfors, Grankulla, Kervo, Kyrkslätt, Sibbo och Vanda) utanför tillämpningsområdet för nämnda förordning. Inom HRT:s område vore det fortfarande möjligt att få stöd för skolresor på samma grunder som för närvarande. Då betalas stödet för skolresor till studerande i enlighet med den nuvarande modellen när skolvägen överstiger 10 kilometer och resekostnaderna per månad överstiger 54 euro.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Definitionen av fasta band som grund för beviljande av stöd utomlands undanröjer tolkningsproblemen med den nuvarande bestämmelsen och de missförhållanden som hänför sig till EU-rätten. Definitionen av fasta band förutsätter prövning av varje enskilt fall och ökar arbetsbördan inom avgörande-verksamheten.

Att begränsa beviljandet av stöd till bara en högskoleexamen på samma nivå vid antingen universitet eller yrkeshögskola gör beviljandet av studiestöd mer komplicerat. Ändringen förutses medföra förfrågningar och utredningar riktade till Folkpensionsanstalten, undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna under en lång tid samt besvär riktade till besvärsnämnden för studiestödsärenden. Ändringen förutsätter information från både högskolorna och studiestödsmyndigheten på Folkpensionsanstalten.

Undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för viss kostnader för skolresor kommer efter det att lagen trätt i kraft att tillämpas i större utsträckning än nu, dvs. även när stöd för skolresor betalas för att en studerande anlitar kollektivtrafik som ordnas av en i trafikavtalsförordningen avsedd behörig myndighet. Ändringen har ändå inte några betydande konsekvenser för arbetsbördan i anslutning till verkställandet av stödet för skolresor, ef-

tersom den arbetsbörda som för närvarande åsamkas av att stödet betalas till Matkahuolto, som säljer riksomfattande biljetter, samtidigt minskar.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Studerandenas rörlighet främjas av att definitionen av fasta band tas som grund för beviljande av stöd utomlands. Den föreslagna ändringen av lagen om stöd för skolresor stöder resekostnaderna för dem som är berättigade till stöd för skolresor samt främjar användningen av kollektivtrafik.

Att begränsa beviljandet av studiestöd till högst en högskoleexamen på samma nivå kommer att påverka studerandens val av studieinriktning och beteende i urvalsprocesserna. Begränsningen kommer att minska antalet personer med högskoleexamen som ansöker om studieplats för att avlägga en ny examen. Syftet med reformen av urvalsförfarandet är att en del av studieplatserna vid den gemensamma ansökningen reserveras för personer som inte tidigare avlagt någon högskoleexamen. Vikten av studiehandledning ökar eftersom syftet är att studerandena efter avslutade studier på andra stadiet väljer den studieinriktning vid högskolan som de helst föredrar. Betydelsen av andra studiemöjligheter än sådana som leder till examen, som t.ex. fortbildning och studier vid öppna universitetet för att öka det egna kunnandet, ökar likaså eftersom studiestöd bara beviljas för en examen på samma nivå. På grund av begränsningarna i grunderna för beviljande av studiestöd kan byte av studieinriktning bli svårare i framtiden för personer som redan avlagt högskoleexamen. Den nya begränsningen sporrar studerandena att byta studieinriktning så tidigt som möjligt. De studerande bör få tillräcklig information från högskolorna och Folkpensionsanstalten om hur byte av studieinriktning påverkar deras utkomstmöjligheter under studietiden. Situationen för de studeranden som byter studieinriktning underlättas av bl.a. förfarandena för tillgodoräknande av tidigare avlagda studier och förfarandena för de särskilda urvalen.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen om grunderna för beviljande av studiestöd för studier utomlands har varit att beakta EU-domstolens avgöranden, där enbart ett bosättningsvillkor som grund för beviljande av stöd för studier utomlands har ansetts strida mot EU-lagstiftningen. Dessutom regeringen har i planen för statshushållningen 2015—2018 beslutat om en anpassningsåtgärd för att minska statens utgifter som innebär att stöd för avläggande av en andra examen på högre nivå inte längre beviljas från och med 1.8.2015. När det gäller ändringarna i lagen om studiestöd har propositionen beretts vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten.

Kollektivtrafiklagen har reviderats på det sätt som Europaparlamentets och rådets förordning nr 1370/2007, dvs. trafikserviceförordningen, förutsätter. Den nya kollektivtrafiklagen (869/2009) trädde i kraft den 3 december 2009. I anslutning till kollektivtrafikservicen enligt trafikserviceförordningen tar de behöriga myndigheterna stegvis i bruk ett gemensamt biljett- och avgiftssystem inom kollektivtrafiken, som de behöriga myndigheterna har berett i samarbete med Trafikverket. Det nya biljettsystemet kommer att förändra verksamhetsmiljön för stödet för skolresor så att i stället för den nuvarande riksomfattande skolresebiljetten kan till studerande som är berättigade till stöd för skolresor säljas en biljettprodukt som baserar sig på resezoner inom stads- eller regiontrafiken. Efter att biljettsystemen reformerats är det nödvändigt att samordna grunderna för beviljande av stöd för skolresor genom att beakta de utbildnings- och trafikpolitiska utgångspunkterna för stödet för skolresor samt ett klart och tydligt verkställande. Vid beredningen har man utgått från att förändringen inte ska öka statens eller kommunernas utgifter. Med avseende på verkställandet har det allra klaraste alternativet visat sig vara en modell där kostnaderna för skolresor ersätts i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor och betalas till behöriga myndigheter via dessa myn-

digheters gemensamma biljett- och avgiftssystem. Propositionen har vad stödet för skolresor beträffar beretts vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten och Trafikverket.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

I förslaget som gäller begränsning av rätten till studiestöd för avläggande av en högskoleexamen på samma nivå begärdes utlåtanden från justitieministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt arbets- och näringslivsministeriet, finansministeriet, Folkpensionsanstalten, högskolorna, Unifi rf. Arene rf. samt de centrala studentorganisationerna. Ett utlåtande gavs dessutom av Universitetens och forskningssektorns personalförbund (YHL rf.). I ungefär hälften av utlåtandena (i ungefär vartannat utlåtande) motsatte man sig att stöd ska beviljas för avläggande av endast en högskoleexamen på samma nivå. I de kritiska utlåtandena konstaterades att förslaget leder till att verkställandet av studiestödet blir mera komplicerat och studiestödet mindre flexibelt, eftersom finansieringen av studierna försvåras i synnerhet för dem som helt övergår till ett annat utbildningsområde. Dessutom kan ändringen leda till optimering av användningen av stödtiden. Det konstaterades att den föreslagna ändringen strider mot strategin för livslångt lärande och ökar pressen på att erbjuda flerformsutbildning. Förslaget konstaterades vara problematiskt i synnerhet i förhållande till finansieringsmodellen för yrkehögskolorna, eftersom antalet examina som kan avläggas kan minska. I vissa utlåtanden konstaterades att det vore motiverat att skjuta upp ikraftträdandet med ett år för att högskolorna och högskolestuderandena ska kunna förbereda sig för reformen. Ett senare ikraftträdande skulle också sammanfalla med ikraftträdandet av andra stadiet i högskolornas reform av elevantagningen. I de utlåtanden där man tog positiv ställning för förslaget konstaterades att det är i linje med de andra reformer som genomförts inom högskolesektorn. Genom ändringen kan man göra det möjligt för flera studerande att få studiestöd, när statsfinansieringen inte riktas

flera gånger till samma studerande som avlägger examina på samma nivå. I de utlåtanden som var positiva till förslaget ansågs också att ändringen leder till att examina avläggs snabbare, men det förutsätter att högskolorna och läroanstalterna på andra stadiet ger studiehandledning och att strukturerna för läroplanerna reformeras. Det ansågs positivt att det trots ändringen kommer att vara möjligt att få stöd för påbyggnadsexamen, yrkesinriktad kompletteringsutbildning eller utbildning som ger yrkesbehörighet eller tjänstebehörighet. På basis av de synpunkter som framförts i remissyttrandena föreslås att 6 a § i lagen om studiestöd ska träda i kraft den 1 augusti 2016 så att de studerande och högskolorna bättre ska kunna anpassa sig till den föreslagna ändringen. Dessutom föreslås att lagens 6 a § tillämpas på studier som leder till högskoleexamen, för vilka den studerande tar emot en studieplats i utbildning som inleds den 1 augusti 2016 eller därefter. Formuleringen garanterar att studiestöd beviljas enligt gällande lag för studier som inletts innan lagen träder i kraft. Dessutom har i propositionen förslaget förhållande till grundlagen behandlats mera ingående än i det utkast som sändes för utlåtande.

Remissvar angående de ändringsförslag gällande grunderna för beviljande av studiestöd för studier utomlands och för beviljande av skolresestöd som ingår i regeringens proposition inbegärdes av kommunikationsministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, HRT (Helsingforsregionens trafik), Folkpensionsanstalten, Linja-Autoliitto, Trafikverket, Oy Matkahuolto Ab, TVV Oy, VR, Finlands Kommunförbund, 23 städer, närings-, trafik- och miljöcentralerna samt de viktigaste studerandeorganisationerna. De som gav ett remissyttrande ansåg i regel att förslaget om grunderna för beviljande av skolresestöd är nödvändigt och kan understödas. HRT framförde dock i sitt utlåtande att det anslag som reserverats för skolresestöd ska fördelas på samma grunder till alla behöriga myndigheter. Kommunförbundet ansåg att den modell som föreslås är nödvändig med tanke på kollektivtrafikens service och prissättning. Enligt Kommunförbundet

borde staten i framtiden höja det anslag som reserverats för skolresestöd för att den föreslagna modellen ska kunna tillämpas också i kollektivtrafiken inom huvudstadsregionen. Folkpensionsanstalten och Trafikverket framförde i sina utlåtande vissa beaktansvärda preciseringar till motiveringarna till propositionen. Studentorganisationerna tog i sina utlåtanden ställning särskilt till att begreppet fasta band borde definieras så exakt

och tydligt som möjligt för att säkerställa att de studerande behandlas lika. Finansministeriet önskar i sitt utlåtande att de ekonomiska och övriga verkningarna av förslaget till ändring av skolresestödet ska utvärderas när systemet varit i bruk några år. Förhållandet mellan lagförslagen har granskats i förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen på det sätt justitieministeriet förutsätter.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lagen om studiestöd**

1 §. Tillämpningsområde. I 1 § i lagen om studiestöd föreskrivs om lagens allmänna tillämpningsområde. I 4 mom. föreskrivs om studiestöd som beviljas för studier utomlands. Enligt den gällande bestämmelsen beviljas en finsk medborgare som bedriver studier utomlands studiestöd, om han eller hon har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna och om vistelsen utomlands kan anses tillfällig. Huruvida villkoren enligt bestämmelsen är uppfyllda vad gäller såväl hemkommunen enligt lagen om hemkommun som utlandsvistelsens tillfälliga natur har i praktiken utretts på grundval av personens boende.

Enligt 1 § i lagen om hemkommun föreskrivs det i den lagen om hur en persons hemkommun och hans eller hennes bostad där samt folkbokföringskommunen för en finsk medborgare som är stadigvarande bosatt i utlandet ska bestämmas. Enligt 2 § i den nämnda lagen är en persons hemkommun med de undantag som föreskrivs i lagen om hemkommun den kommun där han eller hon bor. Har en person i sin användning flera bostäder eller ingen bostad alls, är hans eller hennes hemkommun den kommun som han eller hon på grund av sina familjeförhållanden, sin utkomst eller andra motsvarande omständigheter själv anser som sin hemkommun och till vilken han eller hon med hänsyn till de ovannämnda omständigheterna har fast anknytning. Har en persons egen uppfattning om vilken kommun som är hans eller hennes hemkommun inte kunnat utredas, är hans eller hennes hemkommun den kommun till vilken han eller hon ska anses ha den fastare anknytningen med hänsyn till sitt boende, sina familjeförhållanden, sin utkomst och andra motsvarande omständigheter. Enligt 4 § i lagen om hemkommun ska hemkommunen och bostaden där för en person som har kommit till Finland och som bor här bestämmas enligt denna lag, om han eller

hon 1) är finsk medborgare, 2) har ett i utlänningslagen (301/2004) avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till kontinuerlig eller permanent vistelse, 3) är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz och har registrerat sin uppehållsrätt i enlighet med utlänningslagen, om sådan registrering krävs av honom eller henne, 4) är familjemedlem till en sådan person som har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland, eller 5) har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till minst ett års tillfällig vistelse och dessutom med beaktande av förhållandena som helhet har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland. Enligt 5 § i lagen om hemkommun har en person som har bosatt sig utomlands för en längre tid än ett år inte hemkommun i Finland. Han eller hon kan dock ha hemkommun i Finland, om han eller hon med hänsyn till sina levnadsförhållanden har fastare anknytning till Finland än till det land han eller hon bor i. Om en finsk medborgare som har bosatt sig utomlands är anställd hos finska staten vid en diplomatisk eller någon annan jämförbar beskickning eller vid ett konsulat som förestås av en utsänd konsul eller är i utvecklings-samarbetsuppgifter eller missionsarbete har han eller hon samt hans eller hennes familjemedlemmar dock fortfarande hemkommun i Finland.

Även om lagen om hemkommun medger möjlighet att bestämma en persons hemkommun även på grundval av fast anknytning med hänsyn till personens familjeförhållanden, utkomst eller andra motsvarande omständigheter vid sidan av personens faktiska boende, bestäms hemkommunen enligt lagen om hemkommun dock i regel på grundval av personens boende. Dessutom tillämpas lagen om hemkommun endast i begränsad utsträckning på utlänningar. Likaså har tillämpningspraxis i fråga om villkoret i 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd att utlandsvistelsen ska kunna anses tillfällig i stor utsträckning baserat sig på hur länge personen i fråga bott i Finland eller utomlands.

Det föreslås att 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd, vilket gäller villkoren för studiestöd

som beviljas utomlands, ändras så att enligt 1 punkten beviljas studiestöd en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna har haft sin i lagen om hemkommun avsedda hemkommun i Finland. Huruvida villkoret om hemkommun enligt punkten är uppfyllt ska liksom för närvarande utredas med hjälp av villkoren i lagen om hemkommun. Enligt 2 punkten ska studiestöd för studier som bedrivs utomlands dessutom kunna beviljas en finsk medborgare som på grund av sina levnadsförhållanden annars har fasta band till Finland. Vid bedömningen av om banden är fasta ska man kunna beakta omständigheter i anslutning till personens familjeförhållanden, utkomst, yrkesmässiga och andra motsvarande levnadsförhållanden. 2 punkten ska tillämpas när en person inte kan anses ha haft hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun under den tid som avses i 1 punkten. Enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd tillämpas vad som i lagen bestäms om finska medborgare också på den som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt lagen om studiestöd (en medborgare i EU, EES eller Schweiz som är anställd i en annan medlemsstat eller hans eller hennes familjemedlem) eller som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland (permanent uppehållsrätt för EU-medborgare). Sålunda kan t.ex. en sådan EU-arbetstagare eller ett sådant barn till en EU-arbetstagare som inte haft i 1 punkten avsedd hemkommun i Finland få studiestöd med stöd av 2 punkten, om han eller hon kan anses ha sådana fasta band till Finland som avses där. Prövningen av om det är fråga om fasta band ska basera sig på en övergripande granskning av personens levnadsförhållanden. För att studiestöd ska kunna beviljas, ska personen enligt förslaget ha integrerats i det finländska samhället så att han eller hon kan anses ha etablerat sådana band till Finland som kan jämföras med de krav på levnadsförhållanden som ställs för att beviljas hemkommun enligt 1 punkten. Därmed kan bara en förälders kortvariga anställning som

EU-arbetstagare i Finland inte i sig anses grunda en i bestämmelsen avsedd fast anknytning till Finland för EU-arbetstagarens barn. Inte heller kortvariga semesterresor till Finland utgör i sig en sådan fast anknytning som bestämmelsen avser. Vid bedömningen av om banden är fasta kan man ta hänsyn till om den stödsökandes familj fortfarande bor i Finland och vistas den stödsökande återkommande i Finland enbart en del av året. Banden kan i allmänhet anses vara fastare till det vistelseland där den stödsökandes make är stadigvarande bosatt.

6 a §. Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen. I propositionen föreslås att det i lag om studiestöd intas en ny 6 a § som reglerar rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen. Studiestöd kan inte fås för att avlägga en andra examen på samma nivå oavsett om studeranden tagit ut studiestöd för att avlägga sin första examen eller inte.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten har en studerande som avlagt lägre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre högskoleexamen inte rätt till studiestöd för avläggande av lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen. Högre yrkeshögskoleexamen nämns inte som hinder för beviljande av studiestöd i 1 punkten eftersom behörighetskravet för studier som syftar till högre yrkeshögskoleexamen alltid är lämplig yrkeshögskoleexamen eller annan lämplig högskoleexamen. Därmed har en person som avlagt en högre yrkeshögskoleexamen alltid också avlagt en yrkeshögskoleexamen eller någon annan högskoleexamen. Högre högskoleexamen nämns i bestämmelsen eftersom personen kan ha avlagt en sådan högre högskoleexamen som inte inkluderar någon lägre högskoleexamen (t.ex. medicinska vetenskaper).

Enligt 1 mom. 2 punkten har en studerande som avlagt högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen inte rätt till studiestöd för avläggande av högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen.

Enligt paragrafens 2 moment gäller det som föreskrivs i 1 momentet också studeranden som avlagt motsvarande högskoleexamen utomlands eller på Åland. Därmed kan en person som avlagt till exempel motsva-

rande lägre högskoleexamen utomlands inte beviljas studiestöd i Finland eller utomlands för att avlägga ytterligare en lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen. Med motsvarande högskoleexamen avses till exempel en sådan lägre högskoleexamen, som i ifrågavarande land ger behörighet för studier som leder till högre högskoleexamen.

7 §. Tidsbegränsningar. I paragrafen föreskrivs om den tid som berättigar till studiestöd i samband med olika studier. I 3 mom. föreskrivs om stödtiden för avläggande av högskoleexamen. Efter det att lagändring 1243/2013 trätt i kraft den 1 augusti 2014 bestäms den tid som berättigar till stöd för avläggande av en högskoleexamen enligt den omfattning som föreskrivs för examen i fråga så att den tid som berättigar till stöd är högst nio stödmånader per läsår som ingår i examens omfattning, förlängd med fem stödmånader. Den tid som berättigar till stöd för ett halvt läsår som överskrider de fulla läsåren är dock fem stödmånader. I 4 mom. föreskrivs hur stödtiden bestäms om en studerande antagits för att avlägga både en lägre och en högre högskoleexamen. Stödet beviljas då separat för avläggandet av den lägre och den högre högskoleexamen, men den tid som berättigar till stöd uppgår dock sammanlagt till högst den stödtid som bestäms i enlighet med 3 mom. utifrån dessa examinas sammanlagda omfattning. Om en studerande har antagits för att avlägga en lägre examen som omfattar 180 studiepoäng och en högre examen som omfattar 120 studiepoäng är den tid som berättigar till stöd då 50 stödmånader (9 stödmånader x 3 läsår + 9 stödmånader x 2 läsår + 5 stödmånader).

Enligt det gällande 4 mom. är den tid som berättigar till stöd i fråga om en sådan lägre och högre högskoleexamen i vilken huvudämnet eller den ämnesgrupp till vilken huvudämnet hör är asiatiska och afrikanska språk och kulturer dock sammanlagt högst 64 stödmånader. I fråga om dessa studier har stödtiden alltså inte bestämts i enlighet med 3 mom. utifrån den lägre och den högre examens sammanlagda omfattning utan stödtiden för examina har bestäms enligt huvudregeln i 4 mom. När det gäller stödtiden har man därtill beaktat den arbetsmängd som krävs för studierna. Sålunda borde den tid

som berättigar till stöd i enlighet med den ändring av 3 mom. som träder i kraft den 1 augusti 2014 i samband med dessa studier för avläggande av lägre och högre högskoleexamen sammanlagt högst 55 stödmånader, om examinas sammanlagda omfattning är 300 studiepoäng (9 stödmånader x 3 läsår + 5 stödmånader + 9 stödmånader x 2 läsår + 5 stödmånader). Det föreslås att momentet ändras så att rätten till studiestöd uppgår till högst 55 månader för en lägre och högre högskoleexamen vars huvudämne eller ämnesgrupp i vilket huvudämnet ingår är asiatiska och afrikanska språk och kultur.

14 §. Bostadstillägg. Det är nödvändigt att ändra laghänvisningen i paragrafens 1 mom. 5 punkt, eftersom lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (591/1978) har upphävts och ersatts med lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007).

1.2 Lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning

4 §. Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut. I 4 § i lagen om stöd för skolresor föreskrivs hur resekostnaderna bestäms och räknas ut. 1 mom. motsvarar det gällande 1 mom. I momentet sägs att när en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik, ersätts resekostnaderna för det anlitate färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad.

Det föreslås att till 2 mom. fogas en bestämmelse om hur resekostnaderna bestäms på ett sätt som avviker från 1 mom. när en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i kollektivtrafiklagen (869/2009). Då skulle resekostnaderna bestämmas enligt den sträcka för vilken den studerande utnyttjar detta färdmedel oberoende av 4 § 1 mom. och den kostnadsgräns på 54 euro som föreskrivs i 3 § 2 mom. 2 punkten. När det gäller en studerande som anlitar kollektivtrafik som omfattas av en sådan behörig myndighets behörighet som är delägare i TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy ska ersättningen för resekostnaderna en-

ligt förslaget sålunda inte grunda sig på den billigaste biljettproduktens pris, och de månatliga kostnaderna för skulle få understiga 54 euro. I 5 mom. föreskrivs att i fråga om trafik som avses i 2 mom. utfärdas bestämmelser om grunderna för beräkning av skolreskostnaderna genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

I 4 § 3 och 4 mom. i lagen om stöd för skolresor föreskrivs på samma sätt som i de gällande 4 § 2 och 3 mom. hur resekostnaderna bestäms när en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar eller ett eget färd sätt. Inga innehållsmässiga ändringar föreslås i bestämmelserna.

I förslaget till 5 mom. föreskrivs att när en studerande företar sin skolresa med kollektivtrafik enligt 2 mom., sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar enligt 3 mom. eller ett eget färd sätt enligt 4 mom. utfärdas bestämmelser om resekostnaderna genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Enligt bestämmelsen räknas de månatliga resekostnaderna ut enligt 21,5 dagar. För närvarande föreskrivs om tillämpning av den s.k. taxaförordningen i 4 § 4 mom. Det föreslagna 6 mom. motsvarar det gällande 5 mom.

5 §. Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel. Enligt det gällande 5 § 3 mom. är stödet 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färd sätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera sådana fristående färdsträckor om sammanlagt minst fem kilometer som avses i 4 § 5 mom. I och med den föreslagna ändringen av 4 § föreskrivs det om ersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer i 4 § 6 mom. Sålunda föreslås att hänvisningen i 5 § 3 mom. till 4 § 5 mom. ändras så att där hänvisas till 4 § 6 mom.

7 §. Beviljande och utbetalning. I 7 § i lagen om stöd för skolresor föreskrivs om beviljande och utbetalning av stöd för skolresor. Det föreslås att 3 mom. ändras så att till det fogas möjlighet att betala in stöd för skolresor, beroende på hur den studerande färdas, även på ett konto som den som upprätthåller ett biljettsystem har uppgett. Tillägget är av betydelse särskilt i fråga om sådan kollektiv-

trafik som ordnas i enlighet med trafikavtalsförordningen och som föreslås i 4 § 2 mom. Över 20 sådana behöriga myndigheter inom kollektivtrafiken enligt trafikavtalsförordningen som avses i 14 § 1 mom. i kollektivtrafiklagen har inrättat ett gemensamt biljett- och avgiftssystem för att upprätthålla ett sådant nytt biljett- och avgiftssystem som ska användas inom kollektivtrafik som ordnas av de behöriga myndigheterna. Denne upprätthållare av biljett- och avgiftssystemet är ändå inte den som säljer biljetter, och det nuvarande 7 § 3 mom. i lagen om stöd för skolresor täcker sålunda inte utbetalning av stöd för skolresor till aktören i fråga. Dessutom föreslås att momentet ändras så att stöd för skolresor betalas månatligen, beroende på hur den studerande färdas, in på ett konto inom Europeiska unionen som en i bestämmelsen nämnd aktör har uppgett, så att omnämmandet av den stat där kontot finns slopas eftersom det strider mot den s.k. SEPA-förordningen. SEPA-förordningen är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 260/2012 om antagande av tekniska och affärsmässiga krav för betalningar och autogireringar i euro och om ändring av förordning (EG) nr 924/2009.

Enligt 7 § 4 mom. utfärdas närmare bestämmelser om fakturering av stödet genom förordning av statsrådet. I 2 § i statsrådets gällande förordning om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (425/2004) föreskrivs det om utbildningsanordnarens skyldighet att betala tillbaka överbetalt stöd. Det föreslås att bemyndigandet preciseras så att det utfärdas närmare bestämmelser om fakturering av stödet för skolresor och om återbetalning av stöd som betalats till för högt belopp på grund av faktureringen genom förordning av statsrådet.

11 §. Avtal om försäljning av biljetter som berättigar till stöd för skolresor. I den gällande bestämmelsen föreskrivs att Folkpensionsanstalten kan avtala med den som säljer biljetter för kollektivtrafik om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. Paragrafen innehåller ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om avtalsförhandlet genom förordning. Efter-

som det inom sådan trafik som ordnas i enlighet med trafikavtal och som föreslås bli fogad till 4 § 2 mom. är faktureraren och den aktör som avtalar om villkoren för försäljning av biljetter som upprätthåller biljettsystemet föreslås att namnet på bestämmelsen och bestämmelsen ändras så att Folkpensionsanstalten enligt den kan avtala även med den som upprätthåller ett biljettsystem enligt 4 § 2 mom. om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor.

12 §. Skyldighet att lämna uppgifter. Det är nödvändigt att precisera formuleringen av 2 momentet, eftersom grunderna för beräkning av stöd för skolresor ändras på det sätt som föreslås i 4 §.

2 Närmare bestämmelser

Enligt 4 § i förslaget till ändring av lagen om stöd för skolresor utfärdas bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnaderna genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet när en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheterna. Enligt 7 § i förslaget kan skolresestödet betalas in på ett konto som uppges av den som upprätthåller ett biljettsystem och närmare bestämmelser om fakturering av stödet och om återbetalning av stöd som betalats till för högt belopp utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom kan enligt 11 § i förslaget Folkpensionsanstalten avtala med den som upprätthåller ett biljettsystem enligt 4 § 2 mom. om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. Närmare bestämmelser om förfarandet utfärdas genom förordning av statsrådet.

I statsrådets förordning om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (425/2004) bestäms om fakturering av stöd för skolresor, utbildningsanordnarens skyldighet att betala tillbaka överbetalt stöd samt om avtal med den som säljer biljetter. Terminologin i dessa bestämmelser preciserades för lagförslagen så att i dem nämns ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheterna.

Den nya upprätthållaren av biljettsystemet blir skyldig att betala tillbaka överbetalt stöd till Folkpensionsanstalten. Också till tillämpningsbestämmelsen i undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor fogas ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheterna.

3 Ikraftträdande

Lagarna om ändring av lagen om studiestöd och om ändring av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 augusti 2015. Lagens 6 a § föreslås träda dock i kraft den 1 augusti 2016. 6 a § skulle tillämpas på studier som leder till högskoleexamen, för vilka den studerande tar emot en studieplats i utbildning som inleddes den 1 augusti 2016 eller därefter.

Om studeranden tar emot en studieplats för att avlägga högskoleexamen vid ett studieprogram som börjar den 1 augusti 2016 eller senare, beror rätten till studiestöd på om studeranden redan avlagt en i 6 a § avsedd högskoleexamen på samma nivå. Det saknar betydelse när den första högskoleexamen på samma nivå har avlagts. Detta innebär att en studerande som avlagt en lägre högskoleexamen t.ex. 30.5.2011 inte har rätt till studiestöd för avläggande av en annan lägre högskoleexamen på samma nivå om studeranden tar emot studieplatsen till ett studieprogram som börjar 1.8.2016 eller senare. Ändringen påverkar inte studiestödet för en studerande som inlett studierna för en andra högskoleexamen på samma nivå före lagens ikraftträdande. Skulle en sådan studerande ändå för tredje gången inleda högskolestudier på samma nivå efter lagens ikraftträdande, har han eller hon inte rätt till studiestöd för dessa tredje studier.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna bestämmelserna är av betydelse med tanke på kravet på lika möjligheter enligt 16 § 2 mom. i grundlagen samt jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen. Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det all-

männa enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Enligt grundlagens 6 § 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av bland annat ålder eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Denna bestämmelse anses innebära förbud mot diskriminering bland annat på grund av medborgarskap eller bostadsort. Genom diskrimineringsbestämmelsen förbjuds inte all slags särbehandling av människor. Det väsentliga är om särbehandlingen kan motiveras på ett godtagbart sätt utgående från systemet med grundläggande rättigheter.

I propositionen föreslås att förutsättningarna för beviljande av stöd för studier utomlands som bestäms i 1 § 4 mom. i studiestödslagen ändras. Enligt gällande lag beviljas stöd för studier utomlands endast åt finska medborgare eller personer på vilka enligt 1 § 2 mom. tillämpas de bestämmelser som gäller finska medborgare. De bestämmelser i studiestödslagen som gäller finska medborgare tillämpas också på dem som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd eller som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehålls rätt i Finland. I utlänningslagens 10 kap. finns bestämmelser om vistelse i fråga om EU-medborgare och därmed jämförbara personer. Bestämmelsen om att de bestämmelser som gäller finska medborgare ska tillämpas på andra staters medborgare grundar sig på de bestämmelser och förpliktelser som binder Finland som medlem i Europeiska unionen och baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande. Också den föreslagna ändringen om kravet på att den studerande ska ha sin hemort i Finland enligt hemortslagen för att kunna få studiestöd för studier utomlands baserar sig på en tolkning som uppkommit genom avgörandena i Europeiska unionens domstol om förbud mot indirekt diskriminering på grund av medborgarskap i EU:s lagstiftning och på unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet. Enligt propositionen kan stöd

beviljas för studier utomlands åt en finsk medborgare och därmed jämförbara personer utom enligt förutsättningen om hemkommun enligt gällande lagstiftning också på basis av fast anknytning på grund av familjeband, utkomst och andra mosvarande omständigheter. Bestämmelsen i studiestödslagen om stöd för studier utomlands på basis av finskt medborgarskap eller därmed jämförbara omständigheter kan anses vara en på medborgarskap grundad avvikelse från kravet på icke-diskriminering. Regeringen anser dock att dessa bestämmelser står i rätt proportion till det godtagbara mål som eftersträvas. Att fler studerande studerar utomlands och om rätten till studiestöd för utlandsstudier breddas så att det gäller också andra än finska medborgare och därmed jämförbara studerande skulle det förutsätta en betydande ökning av anslagen samtidigt som det skulle försvaga statens intresse att trygga sina egna medborgares rätt till studiestöd i ett annat land. Utgångspunkten är att varje land svarar för stödet för sina egna medborgares studier. Flera stater, som har studiestöd i användning, beviljar stöd för studier utomlands mera begränsat än för studier i hemlandet. Genom bestämmelserna försöker man förhindra situationer då en medborgare i ett annat land söker sig till studier för vilka stöd beviljas enligt studiestödslagen enbart på grund av det förmånliga studiestödssystemet. Enligt EU:s direktiv (2011/98/EU) om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat (direktivet om kombinerade tillstånd) 12 artikeln 2 punkten stycke a punkt iii får medlemsstaterna begränsa rätten till likabehandling genom att undanta studiebidrag och studielån från tillämpningsområdet. Det föreslås inga ändringar i studiestödslagen vid implementeringen av direktivet om kombinerat tillstånd i Finlands lagstiftning (RP 139/2013).

Utgångspunkten för propositionen har varit att beakta EU-lagstiftningens krav på fri rörlighet för unionsmedborgarna genom att göra förutsättningarna för beviljande av studiestöd för studier som bedrivs utomlands flexibla.

Regeringen anser att det finns ett godtagbart skäl enligt 6 § 2 mom. i grundlagen för den föreslagna bestämmelsen. I förutsättningarna enligt grundlagens 80 § att utfärda bestämmelser om grunderna för individens rättigheter på lagnivå har beaktats så att det i studiestödslagen ska föreskrivas om vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av fasta band.

I propositionen föreslås också att det ska föreskrivas att studerande som redan avlagt en högskoleexamen inte har rätt till studiestöd för avläggande av en annan högskoleexamen på samma nivå. Enligt gällande lagstiftning kan en studerande som avlagt högskoleexamen få studiestöd för att avlägga en annan högskoleexamen på samma nivå om han eller hon inte har utnyttjat den totala stödtiden på 64 stödmånader som beviljas för högskolestudier och om övriga förutsättningar för att stöd ska beviljas uppfylls. Avsikten är att bestämmelsen enligt vilken studiestöd inte beviljas för en annan högskoleexamen på samma nivå tillämpas på en högskolestuderande som avlagt en högskoleexamen och som tar emot en studieplats eller gör närvaromålan första gången den 1 augusti 2015 eller senare. I motiveringarna till tillämpningsbestämmelsen konstateras att lagändringen inte påverkar studiestödet för en studerande som inlett studierna för en andra högskoleexamen innan lagen träder i kraft.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 26/2013 rd ansett att förkortningen av den maximala stödtiden för studiestöd för högskolestuderande inte på ett problematiskt sätt med tanke på 16 § 2 mom. i grundlagen försvagar de studerandes möjligheter att enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning. Utskottet ansåg att godtagbara grunder för förslaget med hänsyn till systemet med grundläggande rättigheter är att syftet också att påskynda studierna och tidigarelägga övergången till arbetslivet. Regeringen konstaterar att den nu föreslagna begränsningen att studiestöd beviljas endast för avläggande av en examen på samma nivå har motsvarande syfte och att det således till en godtagbar grund för den föreslagna begränsningen. Avsikten med förslaget är att begränsa att i synnerhet personer som redan avlagt en högsko-

leexamen på nytt söker sig till examensstudier och på så sätt påskynda övergången till arbetslivet för personer som avlagt en högskoleexamen. De föreslagna bestämmelserna skulle inte påverka studiestödet för en studerande som inlett studierna för en andra högskoleexamen på samma nivå innan lagen träder i kraft. Dessutom skulle anpassningen till förändringen bli lättare om lagen kan städfästas i god tid innan den träder i kraft och bestämmelserna träder i kraft den 1 augusti 2016. Förutsättningarna enligt grundlagens 80 § att utfärda bestämmelser om grunderna för individens rättigheter på lagnivå har beaktats så att det i studiestödslagen ska föreskrivas om rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen.

I propositionen föreslås att lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning ändras så att när en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i kollektivtrafiklagen (biljettsystemet TVV) bestäms skolresekostnaderna enligt undervisnings- och kulturministeriets förordning om grunderna för beräkning av skolresekostnaderna. Skolresekostödet betalas då genom dessa myndigheters gemensamma biljett- och betalningssystem till. Nu betalas motsvarande stöd till Matkahuolto Oy. När en studerande använder en annan kollektivtrafik än kollektivtrafik som ingår i de behöriga myndigheternas biljettsystemet (TVV Oy), tillämpas fortfarande den i lagen föreskrivna kostnadsgränsen på 54 euro. Ändringen påverkar inte betalningsandelen för de studerande som berättigade till skolresekostödet, utan deras andel är fortfarande högst 43 euro. Ändringen är nödvändig för att de behöriga myndigheter som är med i TVV Oy och stöder studerandebiljetter ska få den del av priset för studerandebiljetten som överstiger 43 euro, som fastställs enligt taxan. Förslaget leder således inte till att de studerande försätts i olika ställning. Utgångspunkten för förslaget är att stödja användning av kollektivtrafik så att det stöd den studerande får och det nuvarande finansieringsförhållandet mellan stat och kommun inte ändras. Regeringen anser att de föreslagna bestämmelserna trots olika trafikpolitiska förhållanden tryggar lika

förutsättningar för skolresestöd för de studerande och ändringen av grunderna för beräkning av skolresestöd påverkar inte det skolresestöd de studerande får.

Regeringen anser att de föreslagna lagarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994), 1 § 4 mom., 7 § 4 mom. och 14 § 1 mom. 5 punkten, sådana de lyder, 1 § 4 mom. i lag 345/2004, 7 § 4 mom. i lag 52/2011, och 14 § 1 mom. 5 punkten i lag 792/2007, samt
fogas till lagen nya 6 a § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Studiestöd beviljas en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon

1) i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland, eller

2) på grund av sina levnadsförhållanden annars har fasta band till Finland; vid bedömningen av om banden är fasta beaktas omständigheter som hänför sig till personens familjeförhållanden och utkomst samt yrkesmässiga och andra motsvarande levnadsförhållanden.

6 a §

Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen

En studerande har inte rätt till studiestöd för att avlägga

1) lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen om den studerande har redan avlagt en lägre högskoleexamen, en yrkeshögskoleexamen eller en högre högskoleexamen,

2) högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen om den studerande har redan avlagt en högre högskoleexamen eller en högre yrkeshögskoleexamen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också studerande som avlagt motsvarande högskoleexamen utomlands eller på Åland.

7 §

Tidsbegränsningar

Om en studerande antagits för att avlägga både en lägre och en högre högskoleexamen, beviljas studiestödet separat för avläggande av den lägre och den högre högskoleexamen. Den tid som berättigar till stöd uppgår dock sammanlagt till högst den stödtid som bestäms i enlighet med 3 mom. utifrån dessa examinas sammanlagda omfattning. När det gäller sådan lägre och högre högskoleexamen där huvudämnet eller den ämnesgrupp till vilken huvudämnet hör är asiatiska eller afrikanska språk och kulturer, är den tid som berättigar till stöd dock sammanlagt högst 55 stödmånader.

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får

bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag
för pensionstagare.

Denna lag träder i kraft den 20 . La-
gens 6 a § träder dock i kraft den 1 augusti
2016.

Lagens 6 a § tillämpas på studier som leder
till högskoleexamen, för vilka den studerande
tar emot en studieplats i utbildning som in-
leds den 1 augusti 2016 eller därefter.

2.

Lag**om ändring av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (48/1997) 4 §, 5 § 3 mom., 7 § 3 och 4 mom., 11 § samt 12 § 2 mom., av dem 4 § och 5 § 3 mom. sådana de lyder i lag 53/2011 samt 7 § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 346/2004, som följer:

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande anlitar kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlidade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad.

När en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i kollektivtrafiklagen (869/2009) bestäms resekostnaderna, oberoende av vad som föreskrivs i 1 mom. och 3 § 2 mom. 2 punkten, enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport.

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut särskilt för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnader som avses ovan i 2–4 mom. utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. Resekostnaderna för färdsträckorna ersätts dock, om skolvägen är minst tio kilometer i ena riktningen och omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera i 4 § 6 mom. avsedda fristående färdsträckor som tillsammans utgör minst fem kilometer.

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor betalas månatligen, beroende på hur den studerande färdas, in på ett konto inom Europeiska unionen som antingen utbildningsanordnaren, biljettförsäljaren, den som upprätthåller ett biljettsystem för kollektivtrafik eller den studerande har uppgett.

Närmare bestämmelser om fakturering av stödet och om återbetalning av stöd som betalats till för högt belopp utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §

Avtal om försäljning av biljetter som berättigar till stöd för skolresor

Folkpensionsanstalten kan avtala med dem som säljer biljetter för kollektivtrafik och den som upprätthåller ett biljettsystem enligt 4 § 2 mom. om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. Närmare be-

stämmelser om avtalsförfarandet utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Skyldighet att lämna uppgifter

En studerande är skyldig att uppge sin personbeteckning för den som säljer biljetter vid köp av biljett, som berättigar till skolresestöd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 23 oktober 2014

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Kultur- och bostadsminister *Pia Viitanen*

1.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994), 1 § 4 mom., 7 § 4 mom. och 14 §:n 1 mom. 5 punkten, sådana de lyder, 1 § 4 mom. i lag 345/2004, 7 § 4 mom. i lag 52/2011 och 14 §:n 1 mom. 5 punkten i lagen 792/2007, samt
fogas till lagen nya 6 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Tillämpningsområde**Tillämpningsområde*

Studiestöd beviljas en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna och om vistelsen utomlands kan anses tillfällig.

Studiestöd beviljas en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon

1) i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland, eller

2) på grund av sina levnadsförhållanden annars har fasta band till Finland; vid bedömningen av om banden är fasta beaktas omständigheter som hänför sig till personens familjeförhållanden och utkomst samt yrkesmässiga och andra motsvarande levnadsförhållanden.

6 a §

Rätt till studiestöd för studerande som avlagt högskoleexamen

En studerande har inte rätt till studiestöd för att avlägga

1) lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen om den studerande har redan avlagt en lägre högskoleexamen, en yrkeshögskoleexamen eller en högre högskoleexamen,

2) högre högskoleexamen eller högre yr-

*kes*högskoleexamen om den studerande har redan avlagt en högre högskoleexamen eller en högre yrkeshögskoleexamen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också studerande som avlagt motsvarande högskoleexamen utomlands eller på Åland.

7 §

Tidsbegränsningar

Om en studerande antagits för att avlägga både en lägre och en högre högskoleexamen, beviljas studiestödet separat för avläggande av den lägre och den högre högskoleexamen. Den tid som berättigar till stöd uppgår dock sammanlagt till högst den stödtid som bestäms i enlighet med 3 mom. utifrån dessa examinas sammanlagda omfattning. Den tid som berättigar till stöd *i fråga om en sådan lägre och högre högskoleexamen i vilken huvudämnet eller den ämnesgrupp till vilken huvudämnet hör är asiatiska eller afrikanska språk och kulturer* är dock sammanlagt högst 64 stödmånader.

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (591/1978) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

7 §

Tidsbegränsningar

Om en studerande antagits för att avlägga både en lägre och en högre högskoleexamen, beviljas studiestödet separat för avläggande av den lägre och den högre högskoleexamen. Den tid som berättigar till stöd uppgår dock sammanlagt till högst den stödtid som bestäms i enlighet med 3 mom. utifrån dessa examinas sammanlagda omfattning. *När det gäller sådan lägre och högre högskoleexamen där huvudämnet eller den ämnesgrupp till vilken huvudämnet hör är asiatiska eller afrikanska språk och kulturer* är den tid som berättigar till stöd dock sammanlagt högst 55 stödmånader.

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 6 a § träder dock i kraft den 1 augusti 2016.

Lagens 6 a § tillämpas på studier som leder till högskoleexamen, för vilka den studerande tar emot en studieplats i utbildning som inleds den 1 augusti 2016 eller därefter.

2.

Lag**om ändring av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (48/1997) 4 §, 5 § 3 mom., 7 § 3 och 4 mom., 11 § samt 12 § 2 mom., av dem 4 § och 5 § 3 mom. sådana de lyder i lag 53/2011 samt 7 § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 346/2004, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik, ersätts resekostnaderna för det anlidade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad.

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut särskilt för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färd sätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan som överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Föreslagen lydelse

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande anlitar kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlidade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad.

När en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i kollektivtrafiklagen (869/2009) bestäms resekostnaderna, oberoende av vad som föreskrivs i 1 mom. och 3 § 2 mom. 2 punkten, enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport.

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut särskilt för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färd sätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Bestämmelser om grunderna för beräkning

När en studerande utnyttjar annan transport än kollektivtrafik för sin skolresa, utfärdas bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnaderna genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. *Ersättning* för resekostnaderna för färdsträckorna betalas dock om skolvägen, som är minst tio kilometer i ena riktningen, omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera sådana fristående färdsträckor om sammanlagt minst fem kilometer som avses i 4 § 5 mom.

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor betalas månatligen, beroende på hur den studerande färdas, in på ett konto som antingen utbildningsanordnaren, *den som säljer biljetter* eller den studerande har uppgett *i ett penninginstitut i Finland*.

Närmare bestämmelser om fakturering av stödet utfärdas genom förordning av statsrådet.

av skolresekostnaderna som avses ovan i 2-4 mom. utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. Resekostnaderna för färdsträckorna *ersätts* dock, om skolvägen är minst tio kilometer i ena riktningen och omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera *i 4 § 6 mom. avsedda* fristående färdsträckor som tillsammans utgör minst fem kilometer.

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor betalas månatligen, beroende på hur den studerande färdas, in på ett konto *inom Europeiska unionen* som antingen utbildningsanordnaren, *biljettförsäljaren, den som upprätthåller ett biljettsystem för kollektivtrafik* eller den studerande har uppgett.

Närmare bestämmelser om fakturering av stödet *och om återbetalning av stöd som betalats till för högt belopp* utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §

Avtal med den som säljer biljetter

Folkpensionsanstalten kan avtala med *den* som säljer biljetter för kollektivtrafik om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. Närmare bestämmelser om förfarandet utfärdas genom förordning.

12 §

Skyldighet att lämna uppgifter

En studerande är skyldig att uppge sin personbeteckning för den som säljer biljetter vid köp av biljett vars pris sätts ned med beloppet av stödet för skolresor.

11 §

Avtal om försäljning av biljetter som berättigar till stöd för skolresor

Folkpensionsanstalten kan avtala med *dem* som säljer biljetter för kollektivtrafik *och den som upprätthåller ett biljettsystem enligt 4 § 2 mom.* om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. Närmare bestämmelser om *avtalsförfarandet* utfärdas genom *statsrådets* förordning.

12 §

Skyldighet att lämna uppgifter

En studerande är skyldig att uppge sin personbeteckning för den som säljer biljetter vid köp av biljett, *som berättigar till skolresostöd.*

Denna lag träder i kraft den 20 .